

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра міжнародного права

Узгоджено:

Проректор з наукової роботи

_____ А.П. Гетьман

С И Л А Б У С
навчальної дисципліни

«ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ У МІЖНАРОДНОМУ ПУБЛІЧНОМУ ПРАВІ»
(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий) рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Харків – 2019

Силабус навчальної дисципліни «**Правовий захист у міжнародному публічному праві**»: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право», третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти (доктор філософії).

Розробники:

Стешенко Володимир Миколайович,
завідувач кафедри міжнародного права, кандидат юридичних наук, доцент,

Сенаторова Оксана Василівна,
доцентка кафедри міжнародного права, кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
протокол № 12 від 25 червня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ доц. В. М. Стешенко

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	7
3. Вимоги викладача.....	13
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	14
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів.....	16
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів.....	18

1. Вступ

1. Дані про викладача, який викладає цей курс:

– Сенаторова Оксана Василівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного права;

– контактна інформація: режим перебування на кафедрі – згідно з графіком консультацій на кафедрі і за розкладом занять в системі АСУ, контактний телефон: (057) 704-92-19, електронна адреса: o.v.senatorova@nlu.edu.ua

2. *Ціль* навчальної дисципліни: надання аспірантам поглиблених теоретично-методологічних знань про юридичні та інституційні засади правового захисту у міжнародному публічному праві через судові, арбітражні (третейські) та несудові інституційні механізми на універсальному та регіональному рівні.

Завдання навчальної дисципліни: опанування здобувачами теоретичних положень щодо правового захисту у міжнародному публічному праві; освоєння нормативного матеріалу щодо правового захисту у міжнародному публічному праві; ознайомлення із судовою та арбітражною практикою міжнародних органів; ознайомлення з методологією отримання інформації щодо різноманітних аспектів правового захисту у міжнародному публічному праві, у тому числі за допомогою бібліографії та сучасних технічних засобів (електронних баз даних та Інтернету).

3. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-наукової програми:

– навчальна дисципліна «Правовий захист у міжнародному публічному праві» відноситься до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта;

– вивчення цієї дисципліни базується на таких дисциплінах – «Організація та методологія наукових досліджень», «Актуальні проблеми міжнародного публічного права»;

– основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при підготовці дисертаційного дослідження.

4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЄКТС – 7;
- загальна кількість годин – 210, у т.ч. лекції – 24 год., практичні заняття – 36 год., консультація – 2 год, самостійна робота – 148 годин;
- термін викладання – 1 семестр.

5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК–1. Знання історичних та політико-правових передумов становлення та розвитку універсальних та регіональних систем правового захисту.

ПК–2. Знання основних механізмів та інститутів контролю дотримання державами зобов'язань відповідно до ключових договорів ООН; знання процедур та практики застосування інституту індивідуальної скарги в діяльності контрольних органів ООН.

ПК–3. Знання договірних та інституційних засад системи захисту прав людини в межах Ради Європи та Європейського Союзу.

ПК–4. Знання договірних та інституційних засад міжамериканської, африканської та арабської систем захисту прав людини.

ПК–5. Вміння знаходити, коментувати рішення Міжнародного Суду ООН за певними категоріями справ; знання основних різновидів таких рішень та можливостей чи обмежень щодо їх застосування в національному правопорядку.

ПК–6. Вміння знаходити, коментувати рішення ЄСПЛ та Суду Справедливості ЄС за певними категоріями справ; знання основних різновидів таких рішень та можливостей чи обмежень щодо їх застосування в національному правопорядку.

ПК–7. Знання процедур і практики вирішення спорів в арбітражних (третейських) міжнародних органах.

ПК–8. Готовність брати професійну участь у процедурах діяльності міжнародних органів (міжурядових організацій, міжнародних судів, міжнародних неурядових організацій, тощо).

В результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РНС НД–1.1. Спроможність надати пояснення історичних та політико-правових передумов становлення та розвитку універсальних та регіональних систем правового захисту.

РНС НД–1.2. Демонструвати знання основних механізмів та інститутів контролю дотримання державами зобов'язань відповідно до ключових договорів ООН; уміти застосовувати інститут індивідуальної скарги до контрольних органів ООН.

РНС НД–1.3. Демонструвати знання договірних та інституційних засад системи захисту прав людини в межах Ради Європи та Європейського Союзу.

РНС НД–1.4. Демонструвати знання договірних та інституційних засад міжамериканської, африканської та арабської систем захисту прав людини.

РНС НД–2.1. Уміти знаходити і коментувати рішення Міжнародного Суду ООН за певними категоріями справ; знання основних різновидів таких рішень та можливостей чи обмежень щодо їх застосування в національному правопорядку.

РНС НД–2.2. Здійснювати відбір релевантної практики ЄСПЛ та Суду Справедливості ЄС за певними категоріями справ; демонструвати знання

основних різновидів таких рішень та можливостей чи обмежень щодо їх застосування в національному правопорядку.

РНС НД–2.3. Знати процедуру і практику вирішення спорів в арбітражних (третейських) міжнародних органах.

РНС НД–2.4. Демонструвати здатність брати професійну участь у процедурах діяльності міжнародних органів (міжурядових організацій, міжнародних судів, арбітражних (третейських) органів, міжнародних неурядових організацій, тощо).

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Курс навчальної дисципліни «Правовий захист у міжнародному публічному праві» спеціальності 293 «Міжнародне право» розрахований на освоєння аспірантами поглиблених теоретично-методологічних знань про юридичні та інституційні засади правового захисту у міжнародному публічному праві через судові, арбітражні (третейські) та несудові інституційні механізми на універсальному та регіональному рівні. Завданнями навчальної дисципліни є опанування здобувачами теоретичних положень щодо правового захисту у міжнародному публічному праві; освоєння нормативного матеріалу щодо правового захисту у міжнародному публічному праві; ознайомлення із судовою та арбітражною практикою міжнародних органів; ознайомлення з методологією отримання інформації щодо різноманітних аспектів правового захисту у міжнародному публічному праві, у тому числі за допомогою бібліографії та сучасних технічних засобів (електронних баз даних та Інтернету).

Модуль 1.

Міжнародні несудові механізми правового захисту

Загальна характеристика системи захисту прав людини в межах ООН.

Захист прав людини як реалізація статутних завдань ООН. Повноваження статутних органів ООН у сфері захисту прав людини. Базові договори ООН у сфері захисту прав людини. Контрольні органи базових договорів. Спеціальні процедури. Універсальний періодичний огляд: завдання та механізми. Права людини у діяльності інших органів та інститутів ООН. Проблема реформування системи захисту прав людини ООН. Участь міжнародних неурядових організацій у правозахисних механізмах ООН.

Контрольні процедури договірних (конвенційних) органів. Загальна характеристика статусу та повноважень комітетів. Склад і форми діяльності. Взаємодія з статутними органами та спеціалізованими інститутами. Звіти держав як форма реалізації контрольних повноважень. Застосування інституту індивідуальних петицій (скарг). Види та юридична природа актів комітетів.

Комітет з прав людини ООН. Верховний Комісар ООН з прав людини. Рада ООН з прав людини. Процедура 1503. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок. Комітет з прав дитини. Комітет по ліквідації расової дискримінації. Комітет з економічних, соціальних та культурних прав. Комітет проти катувань. Підкомітет з попередження катувань. Комітет із захисту прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей. Комітет з прав інвалідів. Комітет з насильницьких зникнень.

Універсальний періодичний огляд. Реформа правозахисного механізму ООН і запровадження процедури Універсального періодичного огляду (УПО). Завдання УПО і його взаємодія з контрольними механізмами комітетів та статутних органів ООН. Процедура УПО: стадії, учасники, рішення та інші акти. Участь України в процедурі УПО. Спеціальні процедури та їх значення для розвитку системи захисту прав людини в ООН.

Європейська система захисту прав людини в рамках Ради Європи. Секторальні договори (конвенції) Ради Європи у сфері захисту прав людини: каталог прав людини, інститути та контрольні механізми. Роль статутних органів Ради Європи у сфері захисту прав людини.

Уповноважений з прав людини Ради Європи. Європейська комісія проти расизму та нетерпимості. Комітет Ради Європи проти тортур. Консультативний комітет Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин.

Система захисту прав людини в рамках Європейського Союзу. Інституціональні, матеріальні та процесуальні гарантії захисту прав людини в Європейському Союзі. Діяльність інститутів та органів ЄС щодо захисту прав людини: Європейської Комісії, Європейського Омбудсмана, Комітету по петиціям Європейського Парламенту, Європейського центру з моніторингу за фактами расизму та ксенофобії, Агентства фундаментальних прав тощо.

Система захисту прав людини в рамках Організації з безпеки і співробітництва у Європі. Захист прав людини як один з компонентів діяльності ОБСЄ. Розвиток позиції та інструментів ОБСЄ у сфері захисту прав людини.

Механізми, передбачені документами по «людському виміру» ОБСЄ. Органи ОБСЄ, що мають спеціальні повноваження у сфері захисту прав людини («Московський механізм», Бюро з прав людини та демократичних інститутів, Комісар по справах національних меншин).

Взаємодія ОБСЄ із Радою Європи та Європейським Союзом у сфері захисту прав людини.

Міжамериканська комісія з прав людини. Статус та повноваження Міжамериканської комісії з прав людини. Процедура діяльності та акти Комісії.

Африканська комісія з прав людини. Африканська Комісія з прав людини та народів, її статус та повноваження. Процедури та види актів Комісії. Спеціальні доповідачі в африканській системі з прав людини. Робочі групи Африканської Комісії та їх роль в розвитку положень африканської Хартії з

прав людини та народів.

Арабська система захисту прав людини. Основні етапи формування арабської системи захисту прав людини. Ісламська правова доктрина і права людини. Ісламська хартія прав людини 2004 р.; її статус та особливості каталогу прав та їх змісту. Контрольні механізми дотримання стандартів прав людини на регіональному та національному рівні.

Система захисту прав людини в рамках АСЕАН. Діяльність АСЕАН у сфері захисту прав людини. Положення щодо прав людини у статуті АСЕАН та її спеціальних органів (Міжурядова комісія з прав людини тощо). Декларація АСЕАН щодо прав людини 2012 р. як базис для формування автономної системи захисту прав людини. Ризики та протиріччя Декларації.

Модуль 2.

Судовий та арбітражний захист у міжнародному публічному праві

Міжнародний Суд Організації Об'єднаних Націй. Статут Міжнародного Суду ООН. Склад Міжнародного Суду ООН. Особливості юрисдикції Міжнародного Суду ООН. Судочинство у Міжнародному Суді ООН. Рішення Міжнародного Суду ООН. Консультативні повноваження Міжнародного Суду ООН. Справа про розмежування морських територіальних просторів у Чорному морі (Румунія проти України), рішення від 3 лютого 2009 р.

Європейський суд з прав людини. Правові основи діяльності Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ): Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. і протоколи до неї. Регламент Європейського суду з прав людини.

Структура ЄСПЛ. Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Процедура звернення до ЄСПЛ. Критерії прийнятності заяв до Європейського суду з прав людини.

Юридична сила рішень Європейського суду з прав людини. Практика

Суду як джерело права в Україні та в інших державах-учасниках.

Виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV.

Справа Лоїзиду (Loizidou) проти Туреччини від 28 липня 1998 р.

Судова система Європейського Союзу. Правові основи діяльності судової системи Європейського Союзу: Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування Європейського Союзу, Статут Суду Європейського Союзу (Протокол № 3 до Договору про функціонування Європейського Союзу).

Структура судової системи Європейського Союзу: Суд Правосуддя (Court / Court of Justice) і Загальний Суд (General Court). Правовий статус суддів і генеральних адвокатів. Юрисдикція Суду Європейського Союзу. Правова природа рішень Суду Європейського Союзу.

Взаємодія ЄС та Ради Європи у сфері захисту прав людини. Проблема приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Міжамериканський суд з прав людини. Статус, повноваження, юрисдикція Міжамериканського суду з прав людини. Особливості консультативної юрисдикції цього суду. Виконання рішень Суду.

Африканський суд з прав людини та народів. Особливості юрисдикції та процедур. Практика Суду. Виконання рішень Суду. Африканські субрегіональні судові органи.

Міжнародне арбітражне судочинство. Історія становлення і розвитку міжнародного арбітражного судочинства. Звернення до арбітражу. Арбітражні угоди. Арбітражні органи (особливості формування, структура, повноваження). Арбітражний процес. Арбітражні рішення. Арбітражний регламент Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) від 15 червня 1976 р. (United Nations Commission on International Trade Law / UNCITRAL).

Постійна палата третейського суду (Permanent Court of Arbitration / PCA). Орган з вирішення спорів Світової організації торгівлі (Dispute Settlement Body

/ DSB). Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (International Centre for Settlement of Investment Disputes / ICSID). Міжнародний центр з врегулювання спорів (International Centre for Dispute Resolution / ICDR). Трибунал з позовів між Іраном і Сполученими Штатами Америки (Iran – United States Claims Tribunal). Міжнародний трибунал з морського права (International Tribunal for the Law of the Sea / ITLOS).

Міжнародний арбітражний суд при Міжнародній торговельній палаті (International Court of Arbitration / ICC). Арбітражний інститут Торговельної палати м. Стокгольма (Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce / SCC). Лондонський міжнародний арбітражний суд (London Court of International Arbitration / LCIA). Американська арбітражна асоціація (American Arbitration Association / AAA / Triple-A). Китайська комісія з міжнародного економічного і торговельного арбітражу (China International Economic and Trade Arbitration Commission / CIETAC).

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)			Самостійна робота здобувачів
				Лекції	Практичні заняття	Консультації	
1	Модуль 1. Міжнародні несудові механізми правового захисту	3,5	104	12	18		74
2	Модуль 2. Судовий та арбітражний захист у міжнародном	3,5	106	12	18	2	74

	у публічному праві						
Разом:	2	7	210	30	30	2	150

3. Вимоги викладача

При вивченні дисципліни «Правовий захист у міжнародному публічному праві» використовуються наступні форми освітнього процесу: навчальні заняття; виконання індивідуальних завдань; самостійна робота; контрольні заходи. Основними видами навчальних занять є: лекція; практичне, індивідуальне заняття.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Лекція повинна передувати усім названим формам освітнього процесу. Типи лекцій (інформаційна, проблемна, оглядова, лекція-дискусія, лекція-бесіда, презентація) запроваджуються викладачем. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за допомогою якої викладач організовує детальний розгляд аспірантами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання аспірантами відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок аспірантів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю аспірантів, вирішення завдань з їх обговоренням, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Практичні заняття спрямовані на закріплення і поглиблення знань з основних тем навчальної дисципліни, засвоєння основних понять і категорій науки міжнародного права, залучення аспірантів до активної навчально-

дослідної діяльності, формування міжнародно-правового мислення, набуття вмінь самостійно здійснювати аналіз міжнародно-правових звичаїв, міжнародних договорів, односторонніх міжнародно-правових актів держав, резолюцій міжнародних організацій, інших джерел міжнародного права, матеріалів міжнародно-правової практики, національного права України рубіжних країн, застосовувати доктринальні положення при підготовці дисертаційної роботи.

Оцінки, отримані аспірантами за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні суми балів поточного контролю з даної навчальної дисципліни. Відвідування практичних занять є обов'язковим для аспірантів.

З додаткових запитань можна отримати консультацію на кафедрі.

Під час навчального процесу забезпечується дотримання норм Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

лекції – 0 балів;

практичні заняття – 10 балів;

виконання завдань самостійної роботи – 10 балів;

педагогічний контроль (Модуль № 1 і Модуль № 2) – 10 балів x 2 = 20 балів;

іспит – 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості по накопичувальним принципом і є підставою допуску до іспиту. Якщо здобувач набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше половини максимальної оцінки (60%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань здобувачів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59

F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		1 – 34
---	--	--	--------

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

– методи усного контролю: індивідуальне опитування, розв’язання практичних завдань тощо;

– методи письмового контролю: розв’язання тестових завдань, контрольні роботи, есе у рамках запропонованих тем тощо;

Інноваційні методи:

– портфоліо, есе тощо;

Методи самоконтролю:

– уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review тощо.

5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів

Зміст самостійної роботи, як виду поза аудиторної роботи аспіранта визначається програмою навчальної дисципліни «Правовий захист у міжнародному публічному праві», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Під час цієї роботи аспірант повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, джерела міжнародного права і національного права України та зарубіжних країн, міжнародну і національну судову практику відповідно до тем навчальної дисципліни. Також важливе значення має вивчення матеріалу, який викладений у підручниках з історії міжнародного права, історії міжнародно-правових учень, загальної та особливої частин міжнародного права, навчальних

посібниках, науково-практичних коментарях, монографіях, наукових статтях та в іншій науковій і навчально-методичній літературі та додатково рекомендований викладачем. Методичні матеріали повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися в науковій бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка, що гарантує можливість індивідуального доступу аспіранта до необхідних дидактичних засобів.

Формами самостійної роботи аспіранта є:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- узагальнення міжнародної судової та арбітражної практики;
- опрацювання кейсів;
- опрацювання додаткової літератури;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфоліо навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, повідомлень та їх презентація;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у науково-практичних конференціях;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- коментування джерел міжнародного права, а також національного права України та зарубіжних країн;
- інші форми роботи.

Вибір аспірантом видів самостійної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем, який виконує організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Навчальний матеріал, який згідно із робочим навчальним планом має бути засвоєний студентами в процесі самостійної роботи, вноситься в суму балів поточного контролю разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів

Основна література

Абашидзе А. Х. Договорные органы по правам человека в системе право-защитных механизмов Организации Объединенных Наций: учебно-методический комплекс. Москва: РУДН, 2012. 431 с.

Анакіна Т. М. Судовий прецедент у праві Європейського Союзу: автореф. дис... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 19 с.

Асірян С. Р. Рада ООН з прав людини (інституційно-організаційний аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 20 с.

Афанасьев Д. В. Подача жалобы в Европейский Суд по правам человека. Москва: Статут, 2012. 606 с.

Гусейнов Л. Г. Международная ответственность государств за нарушения прав человека. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2000. 316 с.

Де Сальвіа, М. Прецеденты Европейского суда по правам человека. Руководящие принципы судебной практики, относящейся к Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод: Судебная практика с 1960 по 2002 гг. Юрид. центр Пресс, 2004. 1240 с.

Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. / 2-ге вид., змінене і доповнене. Київ: Алерта, 2014. 488 с.

Европейская конвенция о правах человека и Европейская социальная хартия: право и практика. Перевод с англ. / Гомьен Д., Зваак Л., Харрис Д.; науч. ред.: Архипова Л. Б. Москва: Изд-во МНИМП, 1998. 600 с.

Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монограф. Харків: Право, 2010. 360 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/Komarova_2010.pdf

Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и практике ее применения / Под общ. ред. д.ю.н., проф. В. А. Туманова и д.ю.н., проф. Л. М. Энтина. Москва: Изд-во НОРМА, 2002. 336 с.

Манукян В. И. Международная защита прав человека. Право. Прецеденты. Комментарии. Киев: Изд.-во «Истина», 2010. 478 с.

Павліюк В. П. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних свобод. Київ: Фенікс, 2004. 264 с.

Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір: навчальний посібник. 2-ге вид., змінене. Харків: Право, 2019. 392 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/Посіб_Права-дитини_Стешенко_2019.pdf

Тамм А. Є., Ріяка В. О. Роль Ради Європи у забезпеченні прав людини на сучасному етапі: навч. посібник. Харків: Видавець Шуст А. І., 2002. 310 с.

Теорія та практика застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: компендіум / [О. В. Сердюк, Ю. В. Щокін, І. В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. О. В. Сердюка, І. В. Яковюка. 2-ге вид., допов. Харків: Право, 2019. 404 с.

Тлумачення та застосування Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України: навч. посібн. / авт. кол.: М. В. Мазур, С. Р. Тагієв, А. С. Беніцький, В. В. Кострицький [Відп. ред. канд. іст. наук, доц. В. М. Карпунов]. Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. 600 с.

Толстых В. Л. Международные суды и их практика: учеб. пособ. Москва:

Международ. отношения, 2015. 504 с.

Червяцова А. О. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Європейський суд з прав людини: навч. посібн. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 136 с.

Шевчук С. В. Порівняльне прецедентне право з прав людини. Київ: Реферат, 2002. 344 с.

Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, випр., доп. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

de Schutter O. International Human Rights Law. Cases, Materials, Commentary. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 1033 p.

Effective Functioning of Bodies Established Pursuant to United Nations Human Rights Instruments prepared by an independent expert, Mr. Philip Alston: Commission on Human Rights. Fifty-third session E/CN.4/1997/74. 27 March 1997. URL: http://ap.ohchr.org/documents/alldocs.aspx?doc_id=920

From Judgment to Justice: Implementing International and Regional Human Rights Decisions / Open Society Justice Initiative. New York: Open Society Foundations, 2010. 199 p.

Harris, O'Boyle & Warbrick: Law of the European Convention on Human Rights. Oxford University Press, 2014. 1006 p.

Schabas W. A. The European Convention on Human Rights: A Commentary / Oxford University Press, 2015. 1414 p.

Додаткова література

Гнатовський М. М. Застосування міжнародного гуманітарного права органами Міжамериканської системи захисту прав людини. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 3–8.

Гузей С. В. Постоянная палата международного правосудия и Международный Суд ООН: к вопросу о функциональном континуитете.

Актуальные проблемы российского права. 2005. Вып. 2. С. 302–308.

Заблоцька Л. Виникнення та формування міжнародних стандартів у галузі прав людини. *Український часопис прав людини.* 1995. № 1. С. 37–42.

Коптева О. Значення рішення постійної палати міжнародного правосуддя «Вімблдон» для формування базових понять сучасного міжнародного права. *Університетські наукові записки.* 2012. № 3 (43). С. 394–398.

Лукашук И. И. Международное право в судах государств. Санкт-Петербург: Россия-Нева, 1993. 301 с.

Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / [Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін.]; за ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.

Терещенко О. В. Глобалізація та її вплив щодо вирішення спорів інститутами міжнародного судочинства. *Актуальні проблеми держави і права.* 2012. Вип. 65. С. 172–180.

Хадсон М. О. Международные суды в прошлом и будущем. Москва: Гос. изд. иностр. лит., 1947. 391 с.

Щёкин Ю. В. Защита права собственности и права на справедливое правосудие: практическое руководство для украинского юриста по применению Европейской конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 г. / под общ. ред. доц. Ю. В. Щёкина. Харьков: МП «Крок», 2008. 108 с.

Lauterpacht H. The Development of International Law by the Permanent Court of International Justice. London: Longmans, Green and Co., 1934. ix, 111 p.

Інтернет-ресурси:

База рішень Європейського суду з прав людини – <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc>

Офіційний сайт Арбітражного інституту Торговельної палати м. Стокгольма – <http://sccinstitute.com/ru>

Офіційний сайт Європейського суду з прав людини –
<http://www.echr.coe.int>

Офіційний сайт Суду Європейського Союзу – <http://curia.europa.eu/>

Офіційний сайт Африканського Суду із захисту прав людини та народів:
<http://en.african-court.org/>

Офіційний сайт Міжамериканського суду з прав людини –
<http://www.corteidh.or.cr>

Офіційний сайт Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй –
<http://www.icj-cij.org>

Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду –
<http://www.un.org/ru/law/icc/>

Офіційний сайт Міжнародного трибуналу по колишній Югославії –
<http://www.icty.org/>

Офіційний сайт Міжнародного трибуналу по Руанді –
<http://www.un.org/ru/law/icttr/>

Офіційний сайт Міжнародного трибуналу з морського права –
<https://www.itlos.org/index.php?id=15>

Офіційний сайт Організації американських держав –
<http://www.oas.org/en/sla/dil/docs>

Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй – <http://www.un.org>

Офіційний сайт Надзвичайних палат у судах Камбоджі –
<https://www.eccc.gov.kh/en>

Офіційний сайт Спеціального трибуналу по Лівану – <https://www.stl-tsl.org/en/>

Офіційний сайт Спеціального трибуналу по Сьєрра-Леоне –
<http://www.rscsl.org/>

Офіційний сайт Постійної палати міжнародного правосуддя –
<http://research.un.org/ru/docs/icj/pcij>

Офіційний сайт Постійної палати третейського суду –
<http://www.haguejusticeportal.net/>

Український часопис міжнародного права –
<http://jusintergentes.com.ua/index.php?lang=uk>

Альманах міжнародного права – <http://www.intlawalmanac.net/>

European Journal of International Law – <http://www.ejil.org/archives.php>

African Commission on Human & People's Rights: <http://www.achpr.org/>

Avalon Project: The International Military Tribunal for Germany, Yale University: <http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imt/imt.htm>

Canada and the International Criminal Court: http://www.dfait-maeci.gc.ca/foreign_policy/icc/history-en.asp

Coalition for the International Criminal Court: <http://www.iccnw.org/>

Inter-American Court of Human Rights: <http://www.corteidh.or.cr/>

International Court of Justice (ICJ): <http://www.icj-cij.org/>

International Crimes Database:
<http://www.internationalcrimesdatabase.org/Home>

International Criminal Court (ICC): <http://www.icc-cpi.int/index.php>

International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR): <http://www.icttr.org/>

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY):
<http://www.un.org/icty/>

Judicial System Monitoring Programme: <http://www.jsmp.minihub.org/>

Khmer Rouge Trials Task Force: http://www.ocm.gov.kh/krt_main.htm

No Peace Without Justice Sierra Leone Special Court Page:
<http://www.specialcourt.org/>

Special Court for Sierra Leone: <http://www.sc-sl.org/scsl.htm>